



Kooperationen Tiden är inne på Vormsi.

T-Ü. Vormsi Koop. Handelsförening har avslutat räkenskaperna för 1938 och en kort översikt av verksamheten under det gångna året skulle kanske vara på sin plats. Hela företaget rör sig sakta framåt. Omsättningen har stigit till 45772 kr. (41695) – siffrorna inom parentes avse 1937 — med bruttoöverskott. 5712 (5768) och en nettobehållning av 1785 (2004), vilken något minskats, beroende på, att priserna varit mycket lägre 1,20% än under det föregående året. Med sänkta priser ha vi kunnat hålla jämna steg med konkurensen, så att medlemmarna själva icke börjat köpa utom föreningen. Dessutom ha varor i större partier kunnat levereras, varvid prisnedsättning varit oundviklig. Härigenom ha medlemmarna redan i förväg erhållit en del av den tänkta nettobehållningen.

En avsevärd ökning av utgifterna har även varit oundviklig under 1938, vilka uppgå till 4060 kr. (3763). Till skatter åtgick 598 (377), räntor 360 (251) styrelsen 160 (130), bokföra 120 (100), revisorerna 40 (30) och affärspersonalen 1690 (1560). Det har alltid legat styrelsen varmt om hjärtat att förbättra affärspersonalens löner, vilka icke kunna jämföras med lönerna på andra orter inom landet. För lyse och bränsle åtgick kr. 32 (96). Amorteringar av löseägenhet 79 (155) post, telefon 153, emballage 181, försäkringar av varor 75, resor

att börja tänka vidlyftigare på genomförandet av den kooperativa tanken på livets olika områden. Vi veta av erfarenhet, att den enskilda människan föga kan uträtta, när det gäller större företag, men genom sammanslutningar uppbygges samhället och välstånd kan skapas såväl på det andliga som på det materiella området.

74, kontorsutensilier 37, reklam 13, förstörda varor 14, stämpelskatt 38, samt för justering av våg och vikter 33 kr.

Styrelsen föreslår följande fördelning av 1938 års överskott: till kapitalen 50% av nettoöverskottet, 5% till ränta å andelskapitalet och till köpepremier 2%.

Ett tidsenligt varurum är av nöden, vilket styrelsen tänkt uppföra under det kommande året, samt att förstora affärsrummet genom att borttaga en mellanvägg.

Av allt att döma växer förtroendet år från år, medlemmarna handla och tänka mera kooperativt än förr. Den gamla sanningen "enighet ger styrka" framträder för varje dag som går allt klarare och tydligare för vormsöborna. Men därmed är icke sagt att ingenting behövs göras mera, ty stillastående är tillbakagång. Du trogne och trofaste medlem gör det klart för din omgivning vilka förmåner Kooperationen medför särskilt för oss obemedlade öbor. Spara varje slant till ditt eget och allas väl!

A. V.

På uppdrag av styrelsen.

Ute i världen kunna vi höra och se, huru folk och riken sammanföras i förbund för att uppnå stora mål. Svenskbygdens folk sitter och slumrar samt drömmer om förfädernas (vikingarnas) bragder och dådskraft som sjömän och handelsmän. Var är den forna enigheten? Sjöhandeln minskar år från år i svenskbygden, ty med de små skutorna är den numera otänkbar. Enda utvägen att uppliva den är att bygga större skutor på 100—200 regton och därutöver. Men för ändamålet behövs kapitalstarka personer. En och två personer kunna icke genomföra det, ty i svenskbygden finnas knappast sådana kapitalstarka sjömän. Huru kan saken avhjälpas? Jo, bilda ett bolag eller en förening på 10—20 bemedlade personer. Hav förstående och förtroende för dina landsmän, kasta bort den så bittra "kungliga avundsjukan," som någon så träffande för någon tid sedan uttryckte sig i Kustbon. Var fördragsam, medgivande, icke envis och trätosam, handla rätt och uppriktigt med främmande medel som vore de dina egna! Det är grunden till samförstånd och förening. Huru länge skola vormsöborna vänta med köp eller bygge av större skutor. Jag tror att elfte timmen är inne. Raska på, ty utvecklingen låter icke vänta på sig. Sjöfarten, som förr bidrog till välståndet på ön, utplånas. Vilken mörk framtid går ön till mötes, betänk dig noga sjöman, bonde, dräng och tjänsten samt lämna bidrag och upphjälp sjöfarten på ön! Kom ihåg att "Många bäckar små bilda en stor å!" —s.

Köket i lanthemmet.

Det viktigaste rummet i ett lanthem är utan tvivel köket. Först och främst därför, att där skall födan tillagas, som alla skola äta. Men dessutom blir ju oftast köket i våra lant-hem samlingspunkten för familjemedlemmarna, där man intager sina måltider. För den allmänna trevnaden i hemmet får köket därför en alldeles särskild betydelse, och vad trevnaden betyder för arbetsglädje och därmed för arbetsförmågan förstå vi utan vidare.

Inte alltid är emellertid köket sådant det bör vara. Mörka, smutsiga, obekväma och opraktiska kök äro tyvärr alltför vanliga. Många gånger tänker man mera på att hålla ett „finrum“ i bästa ordning, på det kostar man sedan på allt möjligt under det att köket får vara som det är, utan att man försöker förbättra det på något sätt. Tänker man rätt efter, förefaller detta ganska felaktigt. Först och främst skulle man genom förbättringar i köket underlätta arbetet för husmodern och göra livet en smula lättare för henne, ty husmödrarna äro dock de mest arbetstyngda av familjemedlemmarna, så som vi har det här åtminstone. Dessutom finns det inte någonting som så höjer ett hem i den utomståendes ögon, som om det är snyggt och välordnat i köket, det är ju det rum man alltid ser, och å andra sidan sänker ett mörkt, smutsigt, illa hållet kök hela gårdens anseende.

Om vi sålunda alla kunna vara överens om att kökets tillstånd är av största vikt, så kunna vi sedan övergå till frågan om hur ett kök bör vara. En del av de fordringar på köket, som här komma att framläggas, måste man tänka på redan då man bygger huset, men det allra mesta är sådant, som mycket väl kan tillgodoses i vilket kök som helst av normal storlek. För dem som bygga nytt, gäller det så mycket mer att vid rummens planering hålla i minnet vad som sagts om kökets betydelse. Låt det bli det centrala i planen,

efter vilket allt annat får rätta sig mer eller mindre.

Först och främst bör köket vara lagom rymligt. Lika otrevligt som det kan vara i ett för trångt kök, där man ej har tillräcklig plats att arbeta på, lika olämpligt är det med alltför stora kök, där man får gå långa vägar för alla sysslor. Husmodern skall besparas så många onödiga steg som möjligt. Där man har ett särskilt rum, där familjemedlemmarna kunna äta och uppehålla sig, ett „vardagsrum“, där kan ju köket vara mindre. Skall det däremot på samma gång vara vardagsrum, som ju så ofta är fallet, bör plats tillräckligt finnas, så att husmodern har tillräckligt fri plats kring spis, diskbänk o. s. v. Den, som bygger nytt, bör helst göra ett särskilt vardagsrum, där man kan sitta på kvällen, arbeta och läsa tidningar eller dylikt och där man också har plats för vävstolen. Där kan man också intaga måltiderna, men det kan ur vissa synpunkter vara praktiskt att ha en matvrå i köket.

Ljust skall köket vara. Om man betänker, hur mycket det underlättar arbetet och ökar trevnaden att ha tillräckligt ljus, så bör man inte dra sig för den lilla kostnaden att taga upp ett eller ett par fönster mera. Om fönsterna sedan inte komma att sitta med alldeles samma mellanrum utifrån sett, gör ju ingenting, huvudsaken är i alla fall hur det är inne. Man kan ibland få se kök, som påminna om källare, de borde förbjudas. Samtidigt får man tänka på att fönsterna kunna öppnas allra minst ett också på vintern. Man har väl i de flesta hem en ånghuv över spisen, som drar ut ångan och matoset, men någon gång bör man kunna öppna fönstret och spola igenom rummet med frisk luft. I rum med fuktig luft blir det alltid rått och kallt.

E. B.

Församlingsafton i Tallinn.

Senaste tisdag höll pastor K. Nilsson i svenska kyrkans församlingssal i Tallinn ett tankedigert och välformat föredrag om profeten Jeremias Efter

föredraget utdelade pastor Nilsson textböcker och tidskrifter för att genom dessa väcka ökat intresse för bibelstudium. Samvaron började och slutade med psalmsång.

Därpå följde tesamkväm i i lärummet, dit en radioapparat nyligen anskaffats. Församlingsborna blevo i tillfälle att åhöra en vacker kyrkokonsert från Engelbrektskyrkan i Stockholm.

Till förmån för de fattiga

i Mikaelsförsamlingen i Tallinn anordnas sönd. d. 19 mars kl. 5 e. m. i Olaisalen i Schwarzenhäupterhaus en fest med lotteri m. m. Anordnare är svenska församlingens syförening, som redan i många år bedrivit ett välsignelserikt arbete bland församlingens behövande. En synnerligen angenäm afton utlovas. Bl. a. kommer Enighets ungdomar att medverka. Lotteriet är välkänt från föregående år och blir denna gång minst lika bra som förr. Det är att hoppas, att församlingens medlemmar har det behjärtansvärda ändamålet i åtanke och efter bästa förmåga bidrager till ett gott slutresultat.

Spädbarnsvård.

Utevistelse.

(Forsättning från föreg. nr.).

Synnerligen viktigt för barnets hälsa är frisk luft. Därför bör det vistas ute så mycket som möjligt.

Ett barn, som är fött på våren, sommaren eller tidigt på hösten, kan tagas ut redan några dagar gammalt — till en början blott för en kortare stund, sedan längre. Sommartid kan ett barn vistas ute större delen av dagen.

Har ett spädbarn börjat vistas ute, skall man fortsätta därmed hela vintern, då temperaturen ej understiger — 8 — 10° C.

Ett barn, som är fött om vintern, tages lämpligast ut första gången någon dag, då temperaturen är omkr. 0 eller något däröver.

Ansiktet skyddar bäst mot kyla genom att gnida in det med något fett.

Spädbarnsvård...**Födan från 0—6 mån.**

Den bästa och naturligaste födan för det späda barnet är modersmjölken. Lyckligtvis kunna och vilja även de flesta mödrar amma sina barnsjälva.

Största renlighet är även vid amningen nödvändig. Helst borde modern ha en särskild rock, som hon tager på sig endast vid dessa tillfällen.

För att underlätta amningen bör modern dricka antingen mjölk eller saft före barnets måltid.

Vi ha i det föregående påpekat, att måltiderna böra intagas på bestämda tider. De få icke räcka längre än 10—15 minuter åt gången. Barnen bör äta turvis från det ena och turvis från det andra bröstet. Om vi taga t. ex. tiderna kl. 6, 10, 14 och 18, så blir ordningen följande: kl. 6 högra bröstet, kl. 10 vänstra, kl. 14 högra, kl. 18 vänstra o. s. v. Har man svårt att minnas ordningsföljden, kan man anteckna den. Brösten böra tömmas ordentligt för varje gång.

Jämsides med mjölkuppfödning bör barnet fr. 3 månaders ålder erhålla fruktsaft före måltiderna: morotssaft (moroten rives och saften utpressas), tomatsaft, citronsaft eller apelsinsaft — alla dessa safter smaksatta med litet socker. Till en början gives fruktmål en gång dagligen, men senare två gånger, t. ex. kl. 10 och kl. 18. Man ger då högst tre teskedar saft.

Det ovarsagda gäller för den händelse modern har tillräckligt med mjölk. Men ibland händer det, att modern av en eller annan orsak inte kan amma barnet längre än t. ex. ett par månader eller t. om. inte alls. Då måste man tillgripa komjölksblandningar.

Då komjölken är för stark för det späda barnet, måste den utspädas. Enligt nutida rön äro följande sammansättningar de bästa. Från födelsen ända till tredje månaden gives halvmjölksblandning, kokad på havreslem (se nedan), från tre till fem månader $\frac{2}{3}$ -blandning på havremjöl.

Havreslem: 1 liter vatten, tre strukna matskedar havre-

gryn. Grynen påsättas i kallt vatten och kokas 1 timme, silas och uppmätes. I fall mängden nu icke är 1 liter, tillsättes den felande mängden vatten. Slemmet avkyles.

Halvmjölksblandning: $\frac{1}{2}$ liter mjölk, 5 matskedar socker, $\frac{1}{2}$ liter havreslem. — Blandningen fördelas på flaskor, avkyles och förvaras på kallt ställe, eller också kan den förvaras i en med lock försedd porslins- eller emaljerad kanna, varifrån man tager den erforderliga mängden, efter att först ha rört om blandningen (närmare om måltiderna senare).

Havremjölsslem: 1 liter vatten, 6 strukna matskedar havremjöl. — Vattnet uppkokas och däri iröres under flitig omvispning det i en mindre mängd kallt vatten blandade mjölet. Kokas 20 min., silas och uppmätes. Den felande mängden ersättes med kokt vatten. Slemmet avkyles.

$\frac{2}{3}$ -komjölksblandning: $\frac{2}{3}$ liter mjölk, $\frac{1}{3}$ liter havremjölsslem (se föregående recept), 5 matskedar socker. — Tillredes som halvmjölksblandning.

S. T.

Svinavel och svinuppfödning.

P. Byström.

(Forts. fr. föreg. nr.)

Svinens utfodring.

I förra artikeln behandlades frågan om nödvändigheten att sträva efter ett bättre djurmaterial, och vi funno då, att vi böra söka att få grisar av ras-typ, av vilka vi kunna förvänta oss att få snabbvuxna, välbyggda svin, som ha största möjlighet att betala det foder, vi ge dem. Jag hoppas att få tillfälle att återkomma till denna fråga. I första hand skola vi nu närmare se på svinens utfodring.

Liksom vid all djuruppfödning hjälper det inte med att endast skaffa sig goda grisar, och sedan vänta på att de skola utvecklas till prima svin, sak samma hur de sedan behandlas. Man kan ibland möta den åsikten, att ett djur av ras skall bli något märkvärdigt av, även om det erhåller klen

utfodring och vård, och då detta icke inträffar, beskyller man dem för att vara ömtåliga. — Vari skiljer sig egentligen ett rasdjur från andra "vanliga"? I stort sett torde man kunna besvara den frågan så, att hos rasdjur finnas vissa möjligheter till en bättre utveckling och en högre avkastning än hos andra icke-rasdjur, möjligheter, som vunnits genom att man under lång tid gjort urval av de bästa individerna och tagit avkomma efter dem. Men dessa möjligheter kunna utvecklas mer eller mindre väl, beroende på de yttre omständigheterna, utfodring och vård framför allt. Då det gäller grisar är det klart, att de inte kunna göra något av intet, de må ha hur goda ärftliga möjligheter eller låt oss säga anlag som helst. Man kan med andra ord säga, att en gris med goda anlag kan bli ett dåligt svin, om det inte erhåller lämplig utfodring, och vård-grisen med dåliga anlag däremot blir alltid dålig även med den bästa utfodring och vård, om också han naturligtvis blir bättre med god än med dålig skötsel.

Svinens fodermedel.

De viktigaste fodermedlen för svinen, de som lägga grunden till en lönande svinuppfödning, äro potatis, skummjöljk och gröpe. Har man inte möjlighet att frambringa dessa produkter på egen gård eller kan köpa t. ex. skummjöljk billigt, så är det nog bäst att inte ge sig på svinuppfödning i större utsträckning. "Hushållsgrisen," som till stor del lever på avfall från köket och som mera kan betraktas som "familjemedlem" är ju ett undantag. Överhuvud taget är man under våra förhållanden vid all uppfödning hänvisad till att utnyttja egna produkter i största utsträckning, vilket naturligtvis icke hindrar, att det vid behov också kan löna sig att köpa foder. Inga andra djur ha så stor förmåga att utnyttja potatis och skummjöljk som svinen. Med lämpligt tillskott av gröpe är potatis ett utmärkt godfoder, och genom skummjölken får svinen sitt äggvitebehov fyllt.

Forts.

Affärsställningen

i T.-Ü. Vormsö Kooperativa Handelsförening den 31. dec. 1938.

DEBET		KREDIT	
Kontanter	47,09	Andelskapital	3441,80
För varor i förskott E.T.K.	4732,03	Reservkapital	2808,46
Andelar i E.T.K. o. a. föret.	1079,63	Amorteringskapital	1613,06
Löseegendom	1180,13	Varuskulder	290,43
Fast egendom	4500,75	Lån	11218,45
Fordringar	281,91	Kommissionsskulder	65,00
Varor i inköpsvärde	10.024,44	Innestående räntor	586,92
Varor i kommission	65,00	Innestående andelar	
Diverse summor	13,23	av utträdde medlemmar	63,18
		10 % statsskatt	51,03
		Nettoöverskott för 1938.	1785,88
	Kr. 21.924,21		Kr. 21.924,21

Styrelsen.

DEBET		VARUKONTO		KREDIT	
Varor i aff. vid årets början —		Varor i försäljningsvärde		Varor i försäljningsvärde	10.126,37
i inköpsvärde	8.631,65	vid årets början		Varor tillköpta under året	
Varor inköpta under året —		av E.T.K.	31.861,33	i försäljningsvärde	48.029,04
av E.T.K.		Varor ink. av utomstående	9.565,81	Erhållen rabatt	493,21
Transportomkostnader	1.193,43	Prisnedsättning	271,14	Varor i inköpsvärde vid	
Prisnedsättning		Varusvindel inom tillåten gräns	152,91	årsinventeringen	10.024,44
Varor i aff. vid årets slut —		Varor i aff. vid årets slut —			
i säljningsvärde	11.622,37	Brutto överskott 1938	5 374,42		
Brutto överskott 1938					
	Kr. 68.673,06				Kr. 68.673,06

Styrelsen.

Kommunaläldster utnämnda.

Enligt lagen om kommunala självstyrelser (§ 6, 3 st.), har inrikesministern utnämnt kommunal- och vicekommunaläldster, vilkas funktion börjar från den 1 april 1939 och räcker till nästa val av kommunalfullmäktige.

I de svenska kommunerna ha följande män utnämnts till kommunaläldster:

Vormsi — Johan Landman, Anders Kornblom och Anders Österman.

Noarootsi — Aleksander La-ving, August Merimaa och Kristof Österman.

Riguldi — Anton Brunberg, Alexander Klippberg och August Boman.

Pakri — Erik Rosenberg, Alexander Lindgren.

Naissaare — Osvald-Julius Rosen, Leander-Ludvig Rosen.

Ruhnu — Isak Melders, Andreas Dykström.

Påvekröningen i radio.

När påven Pius XII den 12 mars installeras i sin värdighet kommer en anseelig lyssnarskara att åhöra ceremonien.

Svensk rikskampanj mot svordomarna.

I Sverige pågår en rikskampanj mot svordomarna. De senaste leden i kampanjen var ett massmöte i Uppsala, som samlat ett par tusen deltagare. Bakom kampanjen stå kyrkliga och frikyrkliga kretsar, sociala och kulturella och andra ideella föreningar i stort antal, samtliga skolor och de militära myndigheterna. Skriftställare Ebbe Reuter-dahl, som är rikskampanjens propagandaförman, vände sig i ett längre föredrag vid Uppsala-mötet mot svärjandet i alla former, som han angrep från huvudsakligen religiösa utgångspunkter. Svordomar vittna om andligt och sedligt fördärv och är ett uttryck för hjälplös dumhet och råhet sade han vidare. Vid mötet antogs en resolution, som från statsmakterna pårycka positiva åtgärder för svärjandets avskaffande och som redan undertecknats av 60,000 svenska medborgare.

Englands radio planerar nämligen överföring av hela kröningsceremonien dels för sina egna lyssnare i England och dels för imperiet och världen genom kortvågsöverföring. Åhörarskaran vid den högtidliga ceremonien kommer därför, uppger engelsk tidning, att uppgå till 500 millioner människor.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

A. Stahl, ansvarig red.

E. Nyman, red.-sekr.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Svenska Odlingens Vänner årsmöte
hålls på Birkas söndagen den
26 mars kl. 12

DAGORDNING:

1. Val av mötesfunktionärer.
2. Års- och kassaberättelse 1938
3. Budget för 1939.
4. Val enligt stadgarna.
5. Frågan om lantbruksskolans omorganisering till stiftelse.
6. Löpande ärenden. *Styrelsen.*

Nargöborna på säljakt.

Enligt uppgift ha nargöborna nyligen begivit sig ut på säljakt till Bottniska viken. Varför just till Bottniska viken? — Jo, saken är den, att trots våra höga breddgrader ingen ordentlig is mera bildas i havet, närmare bestämt i Östersjön och Finska viken. Därför äro säljaktarna hänvisade till att söka jaktmarker, där man kan förmoda att is finnes.

Bottniska viken torde ännu kunna ståta med ett präktigt istäck och måste således anses vara ett riktigt eldorado för "sidenpälarna."

6-7 båtar skulle sålunda ha givit sig i väg, var och en bemannad med 3-4 man. Det är inte första gången dessa sentida vikingar frestat jaktlyckan bland Bottenhavets isar. Senaste vinter hände t.o.m. en olycka med ett av fångstfartygen, vilket råkade ut för isens gastkramning och sprang läck. Båten skulle helt säkert sjunkit, om ej besättningen tömt oljefaten och placerat dem under däck. Med fatens tillhjälp hölls båten flytande och bärgades senare. Sälspäcket- och hudarna skickades från Vasa på järnväg till Helsingfors och därifrån till Tallinn.

Vi hoppas att expeditionen denna gång avlöper utan något som helst missöde.